

И. В. СТАЛИН

И. В. СТАЛИН

VI годовщина Великой Октябрьской
Социалистической революции
на ойротском языке

УЛУ ОКТЯБРЬСКИЙ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ
РЕВОЛЮЦИЯНЫН
XXVI ДЬЫЛДЫГЫ

Улу Октябрьский социалистический революциянын XXVI дьылдыгы

*Коруланарынын Государственный Комитединин
председатели нёкёр И. В. Сталиннин колкючиле
дыаткандардын депутаттарынын Московский
Совединин, Москва городтын партийный ла
общественный организацияларыла кожо эткен
торжественный заседаниенде доклады
1943 дьылда 6 ноябрьда*

(Колкючиле дыаткандардын депутаттарынын Московский
Совединин председатели нёк Пронин, Коруланарынын Го-
сударственный Комитединин председателине нёкёр И. В. Ста-
линга сёс берди.

Нёкёр Сталин трибунга кёрюнип келерде, дьуулган улус
юзюк дьок колчабыжуларла уткудылар.

Залдын бастыра тоолуктарынан: „Бистин башчыбыс
Улу Сталин эзендик болзын!“, „Улу Сталинга ура!“, „Нёкёр
Сталинга ура!“—деген уткуулду кыйгылар дыаныланды.

Юзюк дьок колчабыжунын тымыкбас табыжы узакка
турды. Нёкёр Сталин докладын баштады).

НЁКЁРЛЁР!

Бюгюн Советский Союзтын албатылары, Улу Октябр-
ский Социалистический революциянын XXVI-чы дьылдыгын
байрамдап турулар.

Бистин ороон бойынын албаты революциязынын дьыл-
дыгын Тёрёл учун дьуунын аялгазында ючинчи катап тем-
дектеп туру.

1941 дьылда октябрь айда бистин Тёрёл уур кюндерди
ёткюрген. Ёштю столицага дьууктап келген болгон. Ленин-
градты кургак дьер дыанынан курчаган. Бистин черюлер
эрик дьок кайра тескерилеген болгон. Москванын дыанында
ёштюни токтодоло, база ого дьаан согулта эдерине, черю-
нин дьаан ийдези ле албатынын бастыра кючюнин кюдьюре-
нижи керек болды.

1942 дьылда октябрь айда бистин төрөлгө коркуду там дьаанады. Ол тушта ёшту, Москвадан кандый бир 120 километр дьерде турган. Сталинградка дьюткюп кирген, Кавказ тууларынын эдегине дьеткен. Дье бу да уур кюндерде, черю ле албаты кунукпай, ончо ченемелдерге турумкай чыдашты. Олор ёштюни токтодо тудуп, ого каруулу согулта эдер ийде-кючти бойынан таап алды. Олор улу Лениннин кереес сёзине чындык болуп, бойынын дьюрюмин ле кючин кысканбай, Октябрьский революциянын дьуулап алгандарын корулагандар. Черюнин ле албатынын бу кюдьоренгендери калас болбогоны дьарт.

Ёткён дьылда, октябрьский кюндердин кийининде удабай бистин черюлер табару эдерине кёчюп, эн баштап Сталинградтын дьанында, Кавказта, Доннын орто агынынын районында, онын кийининде, 1943 дьыл башталарда, Великий Луктын, Ленинградтын дьанында, Ржевтин ле Вязьманын районында немецтерге дьаан кючтю согулталар этти. Онын кийининде Кызыл Черю инициативаны бойынын колынан база катап божотподы. Бу дьылдын дьайында онын согулта эдери там тынып, онын дьуучыл узу ай сайын ёсти. Ол ёйдён ала бистин черюлер, дьаан дьенюлерди алып турулар, немецтер дезе улайла дьендирип дьат. Ёшту канайып та ченежип турган болзо, советско-германский фронтто кандый бир дьаан дьенюге дьединип болбоды.

1. Дьуунын' ёдюп турганы тужундагы төс бурултанын' дьылы

Октябрьдын XXV дьылдыгынан ала XXVI-чы дьылдыгына дьетире ёткён дьыл—Төрөл учун дьуунын бурулталу дьылы болуп дьат.

Бу дьылдын бурулталу болуп турган учуры, ончозынан озо, бу дьылда Кызыл Черю, дьуу башталганынан бери эн баштап немецкий черюлерге удурлаштыра дьайгы дьаан табару эдерин баштаганында, немецко-фашистский черюлер дезе, советский черюлерге соктыртып, олдыолоп алган дьерлерин ойто артырып, курчадарынан тынын аларын кёп сабазында качышла айрып алып, база кёп тоолу техниказын, складтарын, дьуу дьепселдерин, ок-тарыларын, шыркататкан солдаттарын ла офицерлерин дьуу болгон дьаланда арга дьокто таштагандар.

Ондый болгондо, бу дьылдын экинчи дьарымында бистин дьайгы кампаниянын дьенюлери, бу дьыл башталарындагы бистин кышкы кампаниянын дьенюлерин оноу ары улалтып, бюдюргени болуп дьат.

Эмди, качан, Кызыл Черю кышкы кампаниянын дьенюлерин онон ары элбедип, дьайгыда немецкий черюлерге дьаан согулта эдерде, Кызыл Черю дьайдын ёйинде дьенюлю ичкерилешти эдип болбоо деген укаа сёс учына дьетире оодо соктыртып салды деп, бодоор керек. Кызыл Черю дьайгыда, кышла тюней ок дьенюлю табаруны ёткюрүп болорун ёткён дьыл кёргюскен.

Бу табарулу операциялардын шылтузында бистин черюлер ёткён дьылдын туркунына дьуулашканча, фронттын тёс бёлюгинде 500 километрден ала тюштюкте 1.300 километрге дьетире (Колчабыжулар) ёдюп, бир миллион квадратный километр дьерди, дьартап айтса, ёштюге удурумга олдылоткон советский дьердин 3 юлюзинин 2 юлюзине дьуугын дьайымдады. Бу тужунда ёштюнин черюлери Владикавказтан Херсонго дьетире, Элистен Кривой Рогко дьетире, Сталинградтан Киевке дьетире, Воронежтен Гомельге дьетире, Вязьмадан ла Ржевтен Оршага ла Витебскийге дьетире кайра мергедеткен болуп калды.

Немецтер советско-германский фронтто бойынын азыгы дьенюлерине иженбей, узак ёйдин туркунына, анчадала дьаан сууларды сындай коруланьп турган тыныдулу дьерлерди ажындыра дьазагылады, дье бу дьылдын дьууларында немецтерди суулар да тыныдулар да корулап болбоды. Бистин черюлер немецтердин коруланганын бузуп, 1943 дьылдын дьюкле дьайгы юч айынын туркунына 4 дьаан суу буудактарын: Тюндюк Донецки, Деснаны, Сожты ла Днепрди дьенюлю кечип алды. Миус суунын районында—Ростовтын кюнбадыш дьанында ла Молочная деп суунын районында—Мелитопольдын дьанында немецтердин коруланьп турган дьеридий, суу буудактарын мен айтпай турум. Эмди Кызыл Черю Днепрдин ол дьанында ёштюни дьенюлю оодо согуп туру.

Бу дьылдын бурулталу болгон учуры база мында, не дезе, Кызыл Черю кыска ёйдин туркунына немецко-фашистский черюлердин эн сюрекей ченемелдю кадрларын кырып, оныла дьаба бир дьылга чыгара болгон дьенюлю ичкерлеген дьууларда бойынын кадрларын элбедип алды. Ёткён дьылда немецко-фашистский черю, советско-немецкий фронттогы дьууларда бойынын 4 миллионнон ажыра солдаттарын ла офицерлерин дьылыйтты, ол тоодо ёлтюртип дьылыйтканы 1 миллион 800 мунга дьуук. Немецтер онон башка бу дьылда 14 муннан ажыра самолёт, 25 муннан ажыра танк ла 40 муннан ас эмес орудие дьылыйтты.

Эмди немецко-фашистский черю, дьуу башталар тужун-

да болгонундый эмес. Дьуу башталар тужунда ондо ченемелдү кадрлар дьеткил бар болгон болзо, эмди ого дьети-ре юренбеген ченемели дьок дьийт офицерлер кожулды, оморды немецтер фронтко тюрген ийип дьат, не десе, омордо керектю офицерский резерв те дьок, оморды юредип аларына ёй де дьок болуп дьат.

Кызыл Черюнин дьюзюни эмди сыранай ондый эмес, башка болуп дьат. Ёткён дьылдын туркунына онын кадрлары ёзюп, дьенюлю ичкерилеп турган дьууларда быжыныкты, онын дьуучыл кадрлары ёзюп дьат, мынан да ары ёзёр, не-нин учун десе, керектю офицерский резервтер бар болго-ны дьийт офицерский кадрларды юредип, каруулу посторго ичкериледип турарына ёйди де, органы да ого берип дьат.

Ёткён дьылда бистин фронтко удурлажа турган 240 дивизия, ол тоодо 179 немецкий дивизия ордына, бу дьыл Кызыл Черюнин фронттына удурлажа 257 дивизия туруп дьат, омордон 207 дивизия немецкий болуп дьат. Немецтер бойынын дивизияларынын дьабызап калган качествомын, омордын тоозын кёптёткёниле ондоп аларга турган болго-дый. Дье ондый да болзо, дивизиялардын коомойтып кал-ган качествомын омордын тоозын кёптёткёниле ондоп алар аргазы дьок болуп турганын, ёткён дьылда немецтердин дьендирткени кёрюости.

Немецкий черюлердин бу дьылдын учында бистин фронтто дьендирткенин, дьанысла дьуу дьанынан шююгежин, эки дьаан учурлу событиелёр: Сталинградтын дьанындагы тартыжу ла Курскийдин дьанындагы тартыжу ажындыра темдектеп салган болгон.

Сталинградтын дьанындагы тартыжу немецтердин 300 мун черюзин курчап, оодо соголо, ол курчаткан черюлер-дин юч юлюзинин бирзине дьуугын олдього алганыла божоды. Сталинградтын дьанында болгон, историяда качанда кёрюнбеген дьаан тартыжунын кемин билип алайын деге-жин, Сталинградский тартыжу божогон кийининде, 147 мун 200 ёлтюртип салган немецкий солдаттардын ла офицерлер-дин, 46 мун 700 советский солдаттардын ла офицерлердин сёёгин дьуунадып тудуп салганын билип алар керек. Сталин-град немецко-фашистский черюнин дьюрюминин калганчы-зы болды. Сталинградский тартыжунын кийининде немецтер ондонып болбогоны ончозына дьарт.

Курскийдин дьанындагы тартыжуны алар болзо, ол не-мецко-фашистский черюлердин ичкерилеп турган эки тёс группазын оодо согуп, бистин черюнин контртабару эдерине кёчкёни болды. Ол табару согында Кызыл Черюнин дьайгы

ийде-кючтю табарузы боло берди. Немецтердин тюндюктен ле тюштюктен Курскийге эткен табарузыла, Курскийдин дыанындагы тартыжу башталды. Мынызы дьайгы дьаан табаруны баштап, ол табару дьенюлю боло бергежин дьылыйтканын ойто дьандырып алар деп ченешкен немецтердин калганчы ченемели болды. Ол ичкерилеш юзюлип калганы дьарт. Кызыл Черю дьанысла немецтердин табарузын кайра согуп салган эмес, ол ичкерлерине кечюп, дьайгы ёйдин туркунына ээчий-теечий эдип турган согулталардын кийининде немецко-фашистский черюлерди Днепрдин ол дьаны дьаар кайра сюрюп салды.

Сталинградтын дьанындагы тартыжу немецко-фашистский черюнин ёлюмин ажындыра кёргюзип берген болзо, Курскийдин дьанындагы тартыжу, оны дьайрадылыштын алдына тургусты.

Калганчызында, бу дьылдын бурулталу болуп турган учуры база мында болуп дьат, не десе, Кызыл Черюнин дьенюлю ичкерилежи, фашистский Германиянын хозяйственный ла военно-политический аялгазын тазылынан ала коомойтыдып, оны терен кызаланнын алдына тургусты.

Немецтер бу дьылдын дьайында советско-германский фронтто дьенюлю ичкерилеш эдип, дьылыйтканын ойто дьандырып, Европада бойынын дьабызай берген авторитедин кёдюрп алар деп бодогылады. Дье, Кызыл Черю немецтердин бодолгондорын оодо согуп, оlorдын ичкерилежин кайра согуп, бойы ичкерилеерине кечюп, немецтерди кюннин бадыжы дьаар кайра сюрюп, немецкий оружиенин авторитедин дьерге дьаба тепсеп салды.

Немецтер дьууны узадып салар дегенине уулангылап, коруланган рубежтерин ле „буудактарды“ дьазап, оlorдын дьаны позицияларына кижитийинип болбос деп, ончолорго угулар эдип дьарлагылады. Дье Кызыл Черю мында немецтердин бодолгондорын антара согуп, оlorдын рубежтерин ле „буудактарын“ юзюп, дьенюлю ичкерилерин онон ары улалтып, оlorго дьууны узадып салар ёйди бербей туру.

Немецтер „тотальный“ мобилизациянын дьолыла фронттогы аялганы тюзедип алар деп бодогылады. Дье мында да событие немецтердин бодолгондорын антара согуп салды. Дьайгы кампания „тотальный“ мобилизованнылардын юч юлюзинин эки юлюзин дьип салды. Бу аялга немецко-фашистский черюнин аялгазын бир де эмеш дьарандырып салганы билдирбейт. Дье база бир ондый „тоталный“ мобилизацияны дьарлаарга келижип турган болордон аябас, дье бу тужунда ондый кемдьюни база катап эткени, кезик государ-

стволордын „тотальный“ круженвезине дьетирип болбос деп бодорына бир де тѣзегѣ дьок болуп дьат. (Тын колчабыжулар).

Немецтер Украинаны бойынын колында бек ту дуп, Украинанын дьуртхозяйственный аш-курсактарын бойынын черюзине ле албатызына тузаланып, донецкий таш кѣмюрди десе немецкий черюге керектю дьепсел эдип турган заводторго ло темирдьол транспортына тузаланар деп бододылар. Дье озор мында да дьастырдылар. Кызыл Черюнин дьенюлю ичкерилежинин шылтузында немецтер дьанысла донецкий ташкѣмюрди дьылыткан эмес, озор база Украинанын ашту байлык областьтарын да дьылыттып салды. Озор эмди дьуук ѳйдѣ, Украинанын арткан бѣлюгин дьылытпас деп бодорго бир де тѣзегѣ дьок. (Тын колчабыжулар).

Ончо бу бодолгондор фашистский Германиянын хозяйственный ла военно-политический аялгазын коомойтытпай турдар аргазы дьок болгоны дьарт, озор оны чынла тазылынан ала коомойтыдып салды.

Фашистский Германия терен кызаланга бастырып дьат. Ол бойынын ѳлюминин алдына тура берди.

2. Фронтко бастыра албатынын болужы

Албатынын болужы дьогынан, фабрикаларда, заводтордо, шахталарда ла рудниктерде, транспортто ло дьуртхозяйстводо советский улустын эрчимдю ижи дьогынан, Кызыл Черю дьенюлерге дьединип болбос эди. Советский албаты дьуунын уур аялгаларында ончо керектю немелерле бойынын черюзин дьеткилдеп, онын дьуучыл техниказын юзюк дьок тынытты. Дьуунын бастыра ѳйи туркунына ѳшту, бистин черюни, мылтык дьепселдин качествозы дьанынан артыктап болбоды. Ол ок ѳйдѣ бистин промышленность фронтко дьуучыл техниканы тамла кѣптѣн берип турды.

Ёткѣн дьыл дьанысла военный действиелердин ѳйинде бурулталу дьыл болгон эмес, ол база бистин тылдын ижинде бурулталу дьыл болды. Ёткѣн дьылда предприятиялерди кюн чыгышка кѣчюрери, промышленностьты дьуу дьепселин чыгарар эдип кѣчюрер задачалар бистин алдыбыста турбай барды. Советский государстводо эмди дьаранган, тюрген ѳзюп турган военный хозяйство бар. Ондый болгондо, албатынын бастыра кючи, дьуу дьепселдерин, авчадала — танктарды, самолѣтторды, орудиелерди, бойы дьюрер артиллерияны эдип чыгарарын элбедип, озорды ошон ары дьарандырып турарына ууландырылды. Бис бу дьанынан дьенюлерге дьединип алдыбс. Кызыл Черю бастыра албатынын болужына таянып, дьуу дьепселин юзюк дьок алып,

ёштюни миллион бомбаларла, миналарла, снарядтарла согу
муннан танктарды ла самолётторды дьууга кийдирди.
Тылдагы советский улустардын эрчимдү ижи, Кызыл Че-
рюнин героический тартыжузыла коштой албаты төрёлди
корулаган дьүрюмде болгон кайкалы болуп, историяга ки-
рер—деп айдарга дьетире тэзёлгө бар. (Узак колчабыжулар).

Амырлу строителъствонын дьылдарында ийде кючтю
социалистический промышленностьы тэзеп алган, Советский
Союзтын амырлык строительный дьылдарда бийик ёзюмдү
дьаан ийделю социалистический промышленностьы бюдюр-
ген ишмекчилер, Төрёл учун дьуунын ёйинде фронтко бо-
лужар тыныскакту база кайнулу ишти элбеде кёндюктирип,
чындык трудовой героизмди кёргюскендер.

Гитлеровецтер СССР-ге удурлажып дьуулажарда, дьа-
нысла Германиянын тыныган промышленнозы бар болгоны
эмес, олардо база вассальный ла олдылоткон ороондордын
ийде-кючтю промышленнозы бар болгоны оичозына дьарт.
Дье ондый да болзо, гитлеровецтер Советский Союзка удур-
лашкан дьуу башталар тужында военный техника тоозы
дьанынан болгон артыгын корулап болбодылар. Эмди ёштю-
нин танктарынын, самлётторынын, миномётторынын, автомат-
тарынын тоозы артык кёп болгоны дьоголгон болзо, бистин
черюде эмди вооружениенин, боеприпастардын, снаряжение-
лердин дьедикпези дьоголгон болзо, мында ончозынан озо
бистин ишмекчи класстын магын кёрёргө керек. (Узакка
тын колчабыжулар).

Советский Союзтын крестьяндары алдында сондогон
дьурт хозяйствоны амырлу строительство дьылдарында кол-
хозный строй ажыра озочыл дьурт хозяйство эдип кубултын
алып, Төрёл учун дьуу ёйинде текши албатынын керектерин
кичеерин деремненин историязында болбогон биик кемдью-
ле кёргюскендер. Олор фронтко болушту, дьана болбос
иштериле, немецтерле удурлажып ёткюрюп турган эмдиги
дьууны советский крестьянство бойынын акту кереги деп,
бойынын дьүрюми ле дьайымы учун ёткюрюп турган дьуу
деп бодоп турганын кёргюскен.

Фашистский полчищелер дьуулап келген шылтуунда, бис-
тин ороон учурлу дьуртхозяйственный райондоры Украинадан
Доннон ла Кубаньнан удурумга айрылганы дьарт болгондор.
Ондый да болзо, бистин колхозтор ло совхозтор черюге ле
ороонго аш-курсакты дьаан юзюк дьогына берип турган. Дье
бис колхозный строй дьогына, колхозчылардын ла колхоз-
чы юй улустардын дьангаксыбас ижи дьогына бу дьаан керек-
тю задачаны бюдюрюп болбос эдибис. Бистин черю дьуу-

нын 3-чи дьылында аш-курсактан тюребей турган болзо, албаты аш-курсакты, промышленность сырьёны алып турган болзо, бу мында колхозный стройдын ийде-кючи ле дьюрюм-дюзи **колхозный крестьянствонун патриотизмы** айдылган. (**Узак колчабыжулар**).

Фронтко болужар керектерде бистин транспорттор, ончозынан озо темирдьолдын транспортты, онойып ок суунын, талайдын ла автомобильдердин транспортторы дьаан учурлу болды. Транспорттын ла фронттын ортодо тил алыжып колболыжарынын дьаан керектю средствозы болгоны дьарт. Кёп тоолу вооружениелерди ле боеприпастарды эдер арга бар, дье оны транспорттын болужыла фронтко бойынын ёйинде экелбей турган болзо, ол фронттын керектерине тузазы дьок кош болуп артып калардан аябас. Фронтко вооружениелерди ок-таарыны, аш-курсакты, кийимдерди бойынын ёйинде дьетирер керектерде транспорттын учуры дьенюлю болды деп айдарга керек. Военный ёй уур болуп, одулар неме дьедишпей, де турган болзо, бис фронтко ончо керектю немелерди дьеткилдедибис, дье мында ончозынан озо, транспорттын ишмекчилеринин ле служащийлеринин шылтузы деп кёрёр керек. (**Узак колчабыжулар**),

Фронтко болужар керектерде бистин интеллигенция ишмекчи класс ла крестьянстводон сондобой дьат. Советский интеллигенция бистин орооннын коруланарынын керектерине бойын беринип иштеп дьат. Кызыл Черюге дьуу дьепселин база производство тёзёеринин техниказын юзюк дьок дьарандырып дьат. Дьуртхозяйстводо иштин арбынын кёдюрерине ол ишмекчилерге ле колхозчыларга болужып дьат, дьуу аялгазында советский науканы ла культураны ичкерледип дьат.

Бу бистин интеллигенцияга ол мак эдип дьат. (**Узакка колчабыжулар**).

Советский Союзтын ончо албатылары бу ёйдёги Тёрёл учун дьуу национальный ла кудайга дьандагынан камааны дьок бастыра колкючиле дьаткандардын текшилик кереги деп чын бодоп, бойынын Тёрёлин корулаарга, бир санаалу кёдюрилдилер. Эмди Гитлеровский политиктер бойлоры олордын Советский Союзтын албатыларынын ортозында бёлюнте тьюмееен болор деп бодогондоры, кандыйда ижемдьизи дьок алаа шюлте болгонын бойлоры кёрюп турулар. **Бистин орооннын албатыларынын нак болгоны** дьуунын ончо ченемелдерине ле уур керектерине чыдажып, база ончо советский улустардын немецкий тонокчыларга удурлашкан текши тартыжуда там кызыган.

Советский Союзтын кюннин источник мынзында.
(Узакка колчабыжулар).

Амырлу строительство тушта ла онойып ок дьуунын кюндеринде советский албатыны башкарып турган ийде-кюч Лениннин партиязы, большевиктердин партиязы болгон. Албатынын ортозында бистин большевистский партиядан башка, кандый да партия ондый авторитеттю болбогон, дьок то. Онызы база дьарт. Бистин орооннын ишмекчилери, крестьяндары ла интеллигенциязы большевистский партияга башкартып, бойлорына дьайымды дьуулап алгандар, база социалистический обществоны тудуп алгандар. Тёрёл учун дьуунын кюндеринде партия бистин алдыбыста туруп, фашистский токкончыларла тартышкан тартыжуда ончо албатынын башчызы ла организаторы болгон. Партиянын организаторский ижи, советский албатынын бастыра кюнчин бирге бириктирип, бистин бастыра кючюбисти ле аргаларыбысты ёштюни оодо согор текши амадунын керектерине ууландырган. Дьуу болуп турган ёйдё партия албытыла тамла тыныда карындаштый дьууктап, колкючиле дьаткан элбектерле тамла тыныда колболышты.

Бистин государствовын кюннин источник мынызында
(Узак тын колчабыжулар).

Дьуу ол кажыла албатынын бастыра материальный ла духовный ийде-кюнчин ченеер ченемел деп, Лениннин дьарлу дьакылтазын бу ёйдёги дьуу бастыра кючиле керелеген. Дьуулардын историялары, ол ченемелге бойыннын ёштюзинен хозяйствозынын ёзюми ле тезёгёзи дьанынан, бойыннын черюзинин таскаганы, узу ла дьуучыл сергеги дьанынан, дьуунын бастыра туркунына албатызынын чыдамкайы ла бир санаалу болгоны дьанынан артык болгон государстволор, дьюкле озор чыдажар деп, юредип дьат. Шак ондый государство бистин государство болуп дьат.

Советский государство, эмди Тёрёл учун дьуунын кюнчин дьылындагыдый, ондый бек база бузулбас кючтю качан да болбогон. Дьуунын урокторы, советский строй дьанысла амырлу строительствонин дьылдарында орооннын экономический ле культурный кёдорюзин тезёёр эн артык бюджетими болгоны эмес, дьё дьууда ёйинде албатынын бастыра кюнчин ёштюгё согулта берер мобилизация эдеринин эн артык бюджетими болуп турганын айдып дьат. 26 дьыл мынан кайра тезёгён советский дьан кыска исторический ёйдё бистин ороонды бузулбас шибее эдип салды. Телекейде бастыра черюлерден Кызыл Черю эн бек база эн ижемдылю тылду.

Советский союзтын кючинин' источниги мынзында. (Узак тын' колчабыжулар).

Советский государство дьуудан тамла тыныган кючтю база онон' бек болуп чыгарында аланзу дьок. Немецкий тонокчылар бистин' государствонун' ийде-кючин юзерге кюдюренип, бистин' дьерди тоноп база куруландырып турулар. Кызыл Черюнин' ичкерилегени гитлеровский черюнин' кижии оны дьок бандитский кеберин алдындагызына кёрё, эмди тамла тыныда коскоргон. Олдьолоткон райондордо, дьюстер муннан бистин' амыр дьаткан улустарды немецтер кыргандар. Орто чактагы варварлар эмезе Аттилардын' ордалары чылап немецтердин' шокчылдары дьаландарды тепсеп, деревнелерди ле городторды ёртёп, промышленный предприятиелерди ле культурный учреждениелерди дьемирип турулар. Немецтердин' шок-дьаманы, фашистский тонокчылардын' уяны керегинде айдып дьат, не дезе, онойто дьанысла бойлорынын' дьенюзине бойлоры бюдюнбей турган удурмга келгендер кылынар. Гитлеровецтердин' аялгазы канчала кирези ижемды дьок болгондо, озор бойлорынын' анзыраарын ла тоноорын онон' артык калаптандырат. Немецтердин' бу анзыраган каршуларын бистин' албаты дегин таштабас. Бис немецкий каршучыларды озордын' бастыра каршуларын учун каруузын айтырарыбыс. **(Узакка тын' колчабыжулар).**

Фашистский дьайрадып юрейчилер, удурумга ээлеп барган райондордо дьемирген городторды ла дьурттарды, промышленностьты, транспортты, дьуртхозяйствонны ла культурный учреждениелерди ойто тургузары, фашистский кулданыштан айрылган советский улуска дьюрюмнин' дьакшы аялгазын тезёёри бистин' алдыбыста туруп дьат. Ёштюдөн дьайымдалган райондордо, хозяйствонны ла культураны ойто тургузар иш дьеткилинче кёндюге берди. Дье бу мынызы дьюкле башталганы болуп дьат. Биске, ол немецкий олдьочылардан дьайымдалган райондордо немецтердин' ээ болгондорунан арткан-калгандарды ончозын дьоголтып салар керек. Бу текши албатынын' дьаан задачазы. Бис бу турган задачаны кыска ёйгё бюдюрер учурлу, бюдюрер аргабыс та бар.

3. Антигитлеровский коалициянын' тын'ыганы.

Фашистский блоктын' дьайрадылганы

Ёткён дьыл дьанысла Советский Союзтын' Тёрёл учун дьуузында эмес, дье бастыра телекейдин' дьуузында да бурулталу болгон.

Бу дьыл военный ла тыш политический керектердин солунганы, СССР-ге ле онын нак союзный ороондорына тузалу, Германияга ла онын Европадагы тонокчы дьагыс болгон болушчыларына коромжолу болды.

Кызыл Черюнин дьенюлери ле онын тузазы советско-германский фронттын кемдьюзинен ары ырада артыктап чыгып, телекейдеги дьуунын' онон' ары бастыра агынын кубултып, база международный дьаан учурлу болды. Союзный ороондордын текши ёштюни дьенери дьууктаган, союзниктердин' ортозындагы отношениези, оlorдын черюзинин дьуучыл наадьылык болгоны ёштюнин сакыганы аайынча уядаардан болгой, карын бек болуп, тын'ый берди. Бу мынын керегинде, онойып ок бу дьуукта печатъта дьарлалган Советский Союзтын, Великобританиянын ла Американын' Бириккен Штаттарынын' представительтеринин Московский конференциязынын' исторический дьёби чечен айдып дьат. Эмди бистин бириккен ороондордын, ёштюни ончозын учына дьети-ре дьенердин' согултазын кожо эдерге дьана болбос шю-юлтези дьеткил.

Бу дьыл немецко-фашистский черюлерге Кызыл Черюнин' согулталарына Тюндюк Африкада, Средиземный талайдын бассейназында база Тюштюк Италияда союзниктердин' дьуучыл действиелери болушту дьёмёлтё болгон. Оныла кожо союзниктер Германиянын' промышленный дьаан центрлерин бомбологон, эмди де бомбологончо, ол ажыра ёштюнин' военный ийде-кючин бир канча уяндалтып дьат. Дье бу мынын ончозына союзниктер биске тутак дьоктон дьюзюн-дьююр вооружениелер, сырьё берип турган темдекти кожуп ийзе, оlor мынын ончозыла дьайгы кампаниянын' дьенюлерин бир канча кирези дьен'илткен деп, чике айдар керек. Европанын' тюштюгинде бу ёйдёги союзниктердин' действиелерин, экинчи фронт эдип кёрёргё болбос, онызы дьарт. Дье ондыйда болзо, бу экинчи фронтко кеберлеш. Европада, узакта эмес, туунын' ары дьанында турган эмес деп айткадый экинчи фронтты чынла ачканы гитлеровский Германияны дьенип салар дьенюни бир канча тюргендедер, союзный госу-дорстволордын наадьылыгын онон' тын' тыныдары дьарт.

Ондый болгондо ёткён дьылдагы событиелер, анти-гитлеровский коалиция албатыны бириктиргенин ле тын' тё-зёлгёнин кёргюзюп дьат.

Гитлеровский клика эмдиги дьууны чечип, Германияны ла оны ээчигендерди чыгып болбос туйукка туйуктаганы эмди ончозына дьарт. Советско-германский фронтто фашистский черюлердин' дьендиргени ле бистин' союзниктер

итало-немецкий черюге согултаны дьетиргени фашистский блоктын бастыра тураларын силкиндире согуп ийдилер, эмди ол бистин' кёзибисче дьемирилип дьат.

Италия гитлеровский коалициядан качанда ойто кёдюрл-бес болуп чыгып калган. Муссолини нени де кубултып болбос, ненин учун дезде, ол чындап алза, немецтердин олдьюзы болуп дьат. Эмди келеринде коалицияга киришкендердин ёскёлёри турулар.

Финляндия, Вевгрия, Румыния база Гитлердин ёскё дё вассалдары, Германиянын дьууда дьен'дирип турганынан улам чёкёп, эмди дьуу ологго тузалу болуп божоорына иженерин чек дьылыттып, оморды Гитлердин' сююредип келген бадалгактан' канайда айрылары керегинде кичеенгилеп турулар. Гитлеровский Германиянын' тонок тоноор дьанынан бир болгон, бу дьуукта бойынын ээзинин' сёзйнен кыйбайтан эштери, эмди, качан тоногондоры учун каруузына турар ёй дьедип келерде, тонокчылардын' дьуулган дьеринен билдиртпей качар эптю ёйди талдап, дьыш дьаар кёрюп турулар (**каткы**), гитлеровский блоктын туружаачылары дьууга кирип тура дьен'юни тюрген аларга санагандар.

Кемге пироктор ло пышкалар, кемге тижик кёктёр лё болчоктор келижетенин омор ажындрa юлештирип салгандар. (**Каткы, колчабыжулар**). Омор тижик кёктёрди ле болчокторды бойларынын ёптюлерине дьазаганы, бойларына пироктор ло пышкаларды аларга сананганы дьарт. Эмди Гермянния ла онын кулдарына пироктор ло пышкалар келишпези, омор бойларынын ортозында тижик кёктёрди ле болчокторды юлежетени дьарт. (**Каткы, колчабыжулар**).

Керектин бу мындый адаркамалду эмес болуп дьарталып турганын ажындыра сезип туруп, Гитлердин бир болгондоры бу дьуудан тижик кёктёрди ле болчокторды ас алып, бу дьуудан канайып айрылып чыгары керегинде эмди санааркагылап турулар (**Каткы**).

Италиянын дьозогы Гитлердин вассалдарына, омор немецтерле кыйбас юзетен юзюлтени мынан ары юспей ырадар болзо, база оморды бойларынын государстволорында ээ болорго льёп бергилеер болзо, омордын ороондоры онон артык тонотыарын сакып дьат деп, оморлын албатыларына онон тын кыйынды эдер деп кёргюзип дьат. Италиянын дьозогы, Гитлердин Германиязы бойынын вассальный ороондорын корулаар деп сананбай да дьат деп, дьюкле бойын коскорор часты ырадарга оморды ээн куру эдер дьуу ёткюрер дьер эдип кубултар ымзамдузын онойдо ок кёргюзип дьат.

Немецкий фашизмнин кереги ойнотырган керек, оло-
дын бюдюрген канду „дьаны ээжизи“ дьайрадыларына ба-
рып дьат. Европанын олдылоткон ороондорында текши ал-
батынын фашистский кулчыларга удурлажар кыдыраннын
дьастыгары ёзюп дьат. Германиянын оныла союз болгон база
нейтральный ороондорго алдындагы болгон-пристижи ойто
кёдюрилбес болуп дьылыйган, онын нейтральный государ-
стволорло экономический ле политический тил алыжары
юзюлген.

Немецтер телекейде бийлеерин дьуулап алары керегин-
де гитлеровский кликанын калдьуу табыштанып турган ёйи
узак кийин дьанында артып калган. Эмди немецтерге теле-
кейди бийлеерден, семис болордон тынду да артса болор,
онызы дьарт. **(Каткы, колчабыжулар)**. Ондый болордо,
дьуунын ёдюп турганы фашистский государстволордын сою-
зы бойынын алдында бек тёзёлгё болбогонын, база онызы
дьогын кёргюскен. Гитлердин коалициязы ого бириккендер-
дин олдыочыл, тонокчыл кюдьюренижи шылтузында тёзёл-
гён. Гитлеровецтер дьуу дьенюзин алып турган тушта, фа-
шисттердин коалициязы бек бириккен бирилте болуп кёрю-
нүп турган. Дье фашисттердин черюлеринин баштапкыла
дьендирткени тонокчы блокты чындап дьайрадыларына
экелди.

Гитлеровский Германия ла онын вассалдары бойынын
кёнтёрилеринин алдында турулар.

Бириккен ороондордын гитлеровский Германияны дьен-
гени Европанын албатыларынын государственный экономи-
ческий ле культурный дьюрюмдерин тёзёёр база дьаныдан
бюдюрер учурлу сурактарды келер кюндерде бюдюрер эдип
тургузар. Бу сурактарда бистин башкарунын политиказы
кубулта дьок артып дьат. Бистин союзниктерле кожо би-
стин эдетенибис:

1) Европаны фашистский тонокчылардан дьайымдаары,
база ологорго фашистский базынчыктар бёлюп юскен бойло-
рынын национальный государстволорын дьуунадып тударга
болуш дьетирери,—Франциянын, Бельгиянын, Югославия-
нын, Чехословакиянын, Польшанын, Грециянын база ёскё
дё немецкий кыйыннын колында турган государстволордын
албатылары дьаныдан дьайым база танынан болор учурлу;

2) Европанын дьайымдалган албатызына олоордын госу-
дарственный дьаны керегинде суракты бойлоры дьёптёёр
эдип, правоны ла дьайымды берер;

3) Бастыра фашистский дьеткерлю кылыктулар, эмдиги
дьуунын база албатылар шыралаганынын бурулулагы, олоор

кандый да ороондо дьажынгылап дьюргюлеген болзо, оной камааны дьок, олоордун бастыра кыйнаган кыйынду кылыктары учун кату бурузына турар учурлулар;

4) Германия дьянынан дьяны агрессиянын болор аргазы качан да болбогодый, ондый ээжини Европада тургузар;

5. Немецтер оодып салган хозяйствоны ла культураны ойто тургузып кедюер амадузында, Европанын албатыларынын узакка турар экономический, политический ле культурный бойы-бойлорына бюджетер база бойы-бойлорына болужар тезелгелю нак болорун тезеер.

* *

Кызыл Черю ле Советский албаты еткен дьылда немецкий тонокчыларга удурлашкан дьууда дьяан дьенюге дьединген. Бис дьууда, бистин ороонун тузазына болгон дьяан дьедимге дьединдибис, эмди дьуунун чиймюзи учына дьети-ре ончозы чечилерине келип дьат. Дье советский улуска, дьедип алган дьедимге токтооры бойынын дьенюлериле болорзынатаны дьяпшынбаган. Бистин ортобыста болорзынары табылар болзо, дьенюни ычкынып та ийерден магат дьок. Дьеню тартыжу ла тыныду дьогынан колго кирбей дьат. Ол тартыш ажыра алынып дьат. Дьеню эмди дьуук, дье оны дьуулап аларга ийде-кючтин дьяныдан тыныдузы, бастыра тылдын дьянтаксыбас ижи керек, фронтто Кызыл Черюнин билгир-ле дьяна болбос действиези керек. Ештюни оодо согорун тюргендедер ончо органы тузаланбазабыс, Тёрёлдин алдына, кезек ейге фашистский кыйынга тюшкен советский улустын алдына, немецкий кыйыннын алдында онтоп дьаткан Европанын албатыларынын алдына буру болор эди. Ештюге тыштанар арга берерге дьарабас. Шак онын учун ештюни дьети-ре согорына ончо ийде-кючти бис тыныдар учурлу.

Советский албаты ла Кызыл Черю эм болор дьуунун уурларын дьарт кергюлеп турулар. Бистин дьенюни алар кюн дьууктап турганы эмди дьарт.

Дьуу качан советский дьерден олдычыларды бастыразын сюрер керегинде, база фашисттердин „Европадагы дьяны ээжизин“ дьок эдер керек бюджет турган кемдюзине кирген. Ештюнен Украинаны ла Белоруссияны, Ленинградский ле Калининский областтарды ару эдерин божодор ей узак эмес, немецкий тонокчылардан Крымнын, Литваны, Латвиянын, Эстониянын, Молдавиянын ла Карело-Финский республикалардын албатыларын дьяйымдаарыбыс.

Некёрлёр!

Англо-советско-американский дьуучыл союзтын дьенюзи учун! (Колчабыжулар).

Фашистский кыйыннан Европанын албатызын дыйым-
даары учун! (Колчабыжулар).

Немецкий ан-кийиктерди бистин дьерден ончозын сюре-
ри учун! (Колчабыжулар).

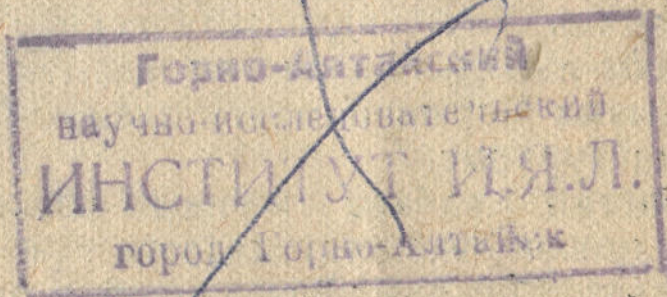
Бистин Кызыл Черю эзендик болзын! (Колчабыжулар)

Бистин Военно-Морской флот эзендик болзын! (Колча-
быжулар).

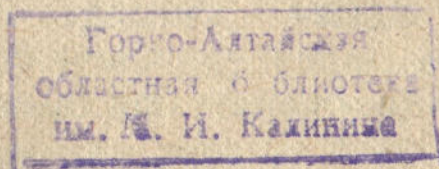
Бистин дьалтанбас партизандар ла партизанкалар эзен-
дик болзын! (Колчабыжулар).

Бистин улу Төрөлибис эзендик болзын! (Колчабыжулар).

Немецкий тонокчыларга ёлюм! (Узакка, тын колчабы-
жулар. Ончолоры турдылар. Бастыра залда колчабыжу-
лар юзюлбей дыркирей берди).

- 547 -

ВЕРХОВНЫЙ ГЛАВНОКОМАНДУЮЩИЙДИН ПРИКАЗЫ

1943 дьылда 7 ноябрьда № 309 г. Москва

Нёкёрлёр красноармеецтер ле краснофлотецтер, сержанттар, офицерлер ле генералдар, партизандар ла партизанкалар, Советский Союзтын колкючиле дьаткандары.

Советский башкарунын ла большевистский партиянын адынан слерди Улу Октябрьский социалистический революциянын 26 дьылдыгыла уткуп база поздравлять эдип турум.

Бистин Улу социалистический революциянын дьирме алтынчы дьылдыгын бистин ада-төрёлдин ёштюлерин дьенген Кызыл Черюнин макту дьенюлеринин кюндеринде байрамдап турубус.

Бистин албаты немецко-фашистский кулданаачыларга удурлашкан дьайымду дьууны эки дьылдан ажыра ёткюрюп дьат. Бир дьыл мынан кайра бистин төрёл уур кюндерди ёткён. Ол ёйдё ёштю бистен дьаан дьерди олдыолоп алган болгон. Советский миллиондор улустар немецкий кыйнда онтогондор. Ёштюнин ордалары кюнчыгыш дьанынан Москваны курчаарга Волга дьаар дьюткюгендер, Закавказьенин алды дьаар дьуунашкандар. Дье Кызыл Черю бойынын төжибиле ёштюнин дьолын буудактаган. Ёскё дьердин тонокчы ордаларын бистин черю токтодо тудала, онын соондо олорды Сталинградтын дьанында оодо соголо, кюнбадыш дьаар эрчимдю сюрдилер. Онон бери Кызыл Черю дьуу ёткюреринин инициативазын бойынын колунда божотпой тутканча туруп дьат.

1942—43 дьылдардын кыжында бистин дьалтанбас дьуучылдар немецтердин, итальянецтердин, румындардын, венгерлердин талдама черюлерин оодо согуп, ёштюнин миллионнон ажыра солдаттарын ла офицерлерин оодо согуп, база олдыого алып, дьарым миллионго дьуук квадратный километр дьаан дьерди дьайымдаган.

1943 дьылдын дьайында Кызыл Черю ёштюге бускалан-ду дьаны согултаны дьетирген. Бистин черюлер бир кезек кюндердин туркунына немецтердин дьайгы ичкерилежин дьоголткон, онызыла Кызыл Черюнин анылу кючин оодо согор, Москваны Орёл—Курск дьанынан курчаар деген гитлеровский планды дьоголтып салган. Онон болгой, Кызыл Черю дьалтанбас ичкерилешке бойы кёчюп, ёштюнин ийде-кючтю коруланганын оодыц, юч айдын туркунына оны кюнбадыш дьаар кезик дьерлерде 400—450 километрге кайра сюрген. Дьайгы кампаниянын туркунына бистин черюлер ёштюни Украинанын сол дьарадынан, Донбасстан, Таманьнан, Орловщинадан, Смоленщинадан сюрюп, Украинанын он дьарадына кечип, Советский Украинанын столицазы—Киевти алып, Белоруссияга кирип, Крымнын дьаказын алып, 160 ажыра городторды ла 38.000 ажыра дьуртпунктарды дьайымдаган.

Кызыл Черю ёткён дьылда, алдында немецтер алган дьердин юч юлюзинин эки юлюзин немецтерден алып, немецкий кулданыштан ондор миллиондор тоолу советский улусты дьайымдаган.

Ёткён дьылда немецтер советско-германский фронтто 4 миллионнон ажыра солдаттарын ла офицерлерин дьылыткан, ол тоодон 1.800.000-нан ас эмези ёлтюрткен.

Советско-германский фронтто, немецко фашистский черюнин талдама кадровый дивизиялары магы дьок ёлюмдерин тапкандар. Оныла кожо, телекейди ээлер база албатыны кулданаар деген гитлеровский план качанда кёдюрилбес болуп межектелген. Немецкий черю кажыла рубежтен тудунып, эмдиде тын тартыжып турганы чын. Дье олордын черюзи Сталинградта оодо соктурткан ёйдён бери немецтердин дьендирткендери, немецкий черюнин дьуучыл оморкогын сындырган, немецтер эмди курчадарынан оттон коркугандый коркугылайт, бистин черюлер олорды курчап турган коркуду, олор дьуунын дьаланында бойлорынын техниказын ла шыркалу солдаттарын таштап качкылайт.

Ёткён дьылда ичкерилеер дьуу тушта бистин черю эмдиги ёйдин дьуузын ёткюрер ченемелге таскадылар. Бистин офицерлер ле генералдар черюни билгир баштагылап турулар, черюни башкаарар искусствого дьенюлю юренгилеп турулар. Кызыл Черю, эмдиги ёйдин энле ийде-кючтю ле быжыныкан черюзи боло берди.

Кызыл Черюнин дьенюзи Советский Союзтын международный аялгазын онон тын тынытты. Бистин черюнин ичкерилегенине Тундюк Африкада, Италиянын тюштюгинде, италья-

янский ортолыктарда союзный черюлер ёткюрген дьуулары-
ла дьемелте болдылар. Бистин союзниктердин авиациязы
Германиянын промышленный тёс дьерлерин тын бомболо-
гон. Кынбадыштан союзниктердин дьаан кючинин сокконы-
ла дьемелте алып, Кызыл Черюнин Кюнчыгыштан немецкий
черюлерге эдип турган согулталары гитлеровский Германия-
нын военный ийде-кючин буза согорында ла антигитлеров-
ский коалиция дьенюге экелеринде аланзу дьок.

Фронтко бастыра албатынын болужы дьогына Кызыл
Черю бу дьыл улу дьен'юни алып болбос эди. Советский
албаты бойынын' черюзине болужарга бастыра кючин бе-
рип турулар. Фронтко вооружениелер, боеприпастар, аш-
курсактар, снаряжениелер юзюк дьоктон' келип дьат. Урал
ла Кузбасс, Москва ла Поволожье, Ленинград ла Баку, Ка-
захстан ла Узбекистан, Грузия ла Армения, бистин' бастыра
республикалар ла областьтар Кызыл Черюнин' ийде-кючтю
арсеналы болды. Советский албаты ёштюнен' дьуулап ал-
ган промышленный ла дьуртхозяйственный райондорды ой-
то дьылгыр тургузып, фабрикаларды, заводторды, шахталар-
ды, темирдьолдорды иштедип, совхозторды ла колхозторды
тёзёп, дьайымдалган райондордын' ресурсаларын фронтко
тузалу эдип бурултып турулар.

Бистин' дьен'юлер чынла улу. Дье дьедип алган дье-
димдёрге болорзынза дьастыра болор эди. Эмди, качан Кы-
зыл Черю ёштюни Днепрдин' ол дьанында согуп турарда,
бистин' орооннын' кюнбадыштагы граицазы дьаар дьуук-
тап турарда, тартыжунын' алдында турган дьаан уурды ке-
рекке бодобой, амырзынып ла кичеенбегени анчадала дьет-
керлю болор эди. Эмди ёштю олдьолоп алган кажыла ки-
чинек дьер учун тын' эрчимдю тартыжар, ненин' учун дезде,
бистин' черюнин' ичкери кажыла алтаганы немецтер бистин'
дьерде кажыла эткен шок-каршулары учун карузына тура-
рын кажыла час дьууктадып дьат.

Немецко-фашистский тонокчыларды учына дьегире
ончозын дьен'ери учун тартыжу черю ле албатыдан дьа-
ан кюдьюреништи, онон' кёп ат-нереликти некеер.

Нёкёрлёр красноармеецтер ле краснофлотецтер, сержант-
тар, офицерлер ле генералдар, партизандар ла парти-
занкалар!

Каргышту ёштюни дьен'ер улу тартыжуларда слер Кы-
зыл Черюнин' ле Военно-Морской Флоттын' дьуучыл мааны-
зын дьажына он'бос макла бюркеп, дьаан дьн'юлерди
алдыгар. Кызыл Чюрю ле Военно-Морской Флот эмди со-

ветский дьерди ончозын немецкий тонокчылардан' дьуук
ёйдё арулап алар ончо аргазы бар.

Бистин төрёл немецко фашистский ан-кийиктерди дье-
нер адынан дьакарып турум:

1. Бастыра рядовой ло сержантский составтар — бойы-
нын дьуучыл мастерствозын чылаазыны дьоктон тыгытсын,
уставтардын ла наставлениенин некелтелерин, командирлер-
дин ле начальниктердин дьакаруларын чике бюдюрзин, он-
чо дьерде качан да болзо, дьозокту ээжини, бек дисципли-
наны ла организованностьты чике кёрюп турзын.

2. Бастыра дьюзин-дьуюр черюлердин офицерлери ле
генералдары дьуунын дьаланындагы черюни башкарарын ла
бастыра дьюзюн-дьуюр черюлердин бойы бойлорына болу-
жарын кубултып дьарандырзын, ичкерилештин дьенюлерин
бектезин, ёштюнин черюлерин истеп, тылды тюрген дьуук-
тадып, дьаны согулталарга резевтерди дьалтанбай тузаланзын.

3. Бастыра Кызыл Черю ёштюнин коруланганын дьал-
танбай база дьана болбой дьенюлю буссын, ёштюни рубеж-
тердин ортозына тыныдынарына бербей, тюнюле туююле
некешсин, дьалтанбас ла билгир маневрла ёштюге комму-
никациязын кезип, онын черюзин курчап, ооктолто согуп,
ёштюнин тирю кючин ле техниказын дьоголтсын база кол-
го алзын.

4. Партизандар ла партизанкалар — Советский улустарды
немецтерге удурлаштыра мылтык дьепселдю тартыжуга кё-
дюрзин, ёштюнин тылын ла штабын оодо соксын. Советс-
кий улустарды кырарынан ла Германияга кату ишке айда-
арынан аргалазын, немецко-фашистский дьескимчилерди
кайрал дьоктон дьоголтсын!

Кызыл Черюнин дьуучылдары, партизандар ла парти-
занкалар. Немецко-фашистский тонокчыларды учына дье-
тире ончозын оодо согорына, ичкерилегер!

Улу Октябрьский социалистический революциянын 26-чы
дылдыгы эзендик болзын!

Бистин дьенюлю Кызыл Черю эзендик болзын!

Бистин дьенюлю Военно—Морской Флот эзендик бол-
зын!

Бистин ат-нерелю партизандар ла партизанкалар эзендик
болзын!

Бистин Улу Төрёл эзендик болзын!

Немецко-фашистский тонокчыларга ёч лё ёлюм!

**Верховный Главнокомандующий
Советский Союзтын Маршалы
И.СТАЛИН**

*Перевод с русского
на ойротский язык*

Ответ. редактор перевода **В. КЫПЧАКОВ.**

Сдано в набор 1/II-44 г. Подписано к печати 28/II-1944 г. Объем
1,22 а. л. Печ. л. 1,5 В п. л. 34376 зн. Формат 60×90¹/₁₆. АН 00302
Тираж 1000 экз. Заказ № 914.

г. Ойрот-Тура, тип. издательства «Кызыл Ойрот», Ойротская, 63

Баазы 50 акча
Цена 50 коп.

И. В. СТАЛИН

**XXVI годовщина Великой Октябрьской
Социалистической революции
на ойротском языке**